

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 11.

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2009. május 11. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Прочитајте пажљиво следећи текст и одговорите на питања!

Одломак из књиге Ивана Здравковића «Средњовековни градови у Србији»

Под појмом **град** подразумева се данас свако изузетно веће насеље. У средњем веку појам **град** означавао је пре свега тврђаву док већих насеља изван тих тврђава скоро није ни било. Наша **варош** појављује се тек у 15.веку, везан за почетак новог варошког, по доцнијем значењу грађанског начина живота.

У средњем веку, у доба честих ратова, многе насеобине морале су да се осигурају зидовима и кулама од евентуалних напада, односно да се оспособе за одбрану од њих.

Способност за одбрану била је, дакле, главни моменат при изграђивању тврђава, односно утврђења. Отуда је од највеће важности био избор места на коме ће се град подићи. У већини случајева, српски средњовековни градови били су постављени на врховима брегова и на раскршћу главних путева, сувоземних и водених. Њихово утврђивање углавном је зависило од тога шта је требало да бране: варош-престоницу, рударско или трговачко средиште, двор-летњиковац владаочев, задужбину-манастир или шта друго. Отуда се српски средњовековни градови могу поделити углавном у пет група.

У **прву групу** дошли би они градови који су били постављени «на истакнутим тачкама по граничним крајевима државе или уопште на стратешки важним местима главних комуникација». Они су имали задатак да штите клисуре и кланце, а били су обично на неприступачним местима, изнад путева и пролаза.

Другу групу чине градови који су бранили рударска места и тргове уз њих.

У **трећу групу** дошли би они градови који су бранили насеља, вароши, евентуално престонице.

Четврту групу сачињавали би градови који су заштићивали богате задужбине старих српских владара – цркве, манастире.

И, најзад **пета група** обухвата градове који су служили као сигурно склониште српских владара, повучени у неприступачне клисуре и гудуре, или су им служили као дворци за одмор и разоноду.

Према томе, сходно својој намени, тврђаве су имале аналоган изглед, то јест оне су тако изграђиване и утврђиване.

Стари Срби нису имали утврђене замкове у западноевропском смислу. Када су владари становали у тврђавици, то је било свакако у **донжону**, који је доминирао целим одбрамбеним комплексом. Врло су мало очувани остаци тих унутрашњих зграда за становање. За сада знамо да су их имали, од већих градова, само Смедерево и Звечан, а од мањих свега њих неколико, у првом реду Маглич.

Сви ти стари градови и градићи били су подешени углавном само за одбрабу од непријатељског оружја, те су стога готово сви без разлике грађени од камена ломљеног или отесаног, са врло дебелим и високим зидовима, који су на угловима обично имали четвртасте куле.

Док је било честих и оштрих опасности, град је /бург феудалаца, утврђен манастир или утврђење било које врсте/ био подешен за одбрану, и то у средњем веку преваходно за одбрану и борбу хладним оружјем. Кад се појавила артиљерија, град је морао да мења своје првобитне облике и да се прилагоди новим условима борбе.

Утврђења су морала бити укопавана у земљу и опкољавана дубоким рововима, да би била изложена што мање оку нападача. То је било тек у почетку 18.века. Зато се на неким градовима у Србији могу уочити све три фазе грађења, преграђивања и дограђивања. Губитак самосталности српске средњовековне државе поклапа се, углавном са временом увођења тешких топова у борбе око градова.

Док се о српским средњовековним градовима мало зна, о њима је ретко писано, а још ређе се неко бавио њиховим систематским проучавањем, за старе цркве и манастире се не може исто рећи. Њихова монументална и сјајна архитектура и фреске у њима су безмало све евидентирани, о њима су објављене многе књиге на нашем и страним језицима.

ПИТАЊА

1. Шта се подразумева под појмом град данас, а шта је реч значила у средњем веку?

.....
.....

Шта је разлика између придева градски и грађански?

.....
.....

Шта је разлика између хомонима град и град?

.....
.....

/3 бода/

2. Којег порекла је реч вароши од које речи је изведена?

.....
.....

/1 бод/

3. Који су били чести ратови у средњем веку? Наведи два примера!

.....
.....

/2 бода/

4. Шта је најважнији аспект при избору локалитета за зидање градова?

.....
.....

Од чега је то зависило?

.....
.....

/2 бода/

5. Шта је задужбина?

.....
.....

Којом страном речју називамо још овај појам?

.....
.....

Наведи по једну задужбину у матичној земљи и у Мађарској!

.....
.....

/3 бода/

6. У колико група и по којем принципу се деле средњовековни градови?

.....
.....
.....
.....
.....

/3 бода/

7. Шта значи у овом контексту «стратешки важна места комуникације?»

.....
.....

Шта је прво значење речи «комуникација»?

.....
.....

/2 бода/

8. Како објашњаваш «аналоган изглед тврђава» у овом тексту?

.....
.....
.....

/2 бода/

9. Шта су замкови у западноевропском смислу?

.....
.....
.....

/2 бода/

10. Реши из контекста шта значи реч «дожон» у средњовековној архитектури!

.....
.....
.....

/2 бода/

11. Где се налази Смедерево?

.....
.....

Колико је отпр. стара и чему је служила смедеревска тврђава?

.....
.....

/2 бода/

12. Зашто су средњовековне тврђаве грађене од камена? Објасни!

.....
.....
.....

/2 бода/

13. Шта је «хладно оружје», а шта је артиљерија?

.....
.....

Зашто су се мењали градови појавом артиљерије?

.....
.....
.....

/2 бода/

14. Чиме се истичу средњовековне цркве и манастири?

.....
.....

Шта су фреске, шта је живопис?

.....
.....

/2 бода/

Максимално 30 бодова

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	30	

javító tanár

Dátum:

	elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Szövegértés		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum:

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 11.

**SZERB NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2009. május 11. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

ОД ДАТИХ ЗАДАТАКА ИЗАБЕРИТЕ И РЕШИТЕ ЈЕДАН ПРЕМА ИНСТРУКЦИЈАМА!**АРГУМЕНТАЦИЈА**

/Минимално 500 речи /

У једном писму свом протектору Ђорђу Поповићу Ђура Јакшић узвикује чемерно: «И гледајте да неумрем као учитељ.» У тим се речима, укључујући и правописну погрешку, верно огледа Јакшић тога времена, са својом злокобном судбином и оскудним образовањем.

У приликама око 1860. године песник заиста није могао развијати свој природни дар. Јакшић је додуше од времена до времена доста читао, али све то није било довољно систематски, па је до краја свога живота остао гладан и жељан науке и сазнања. «Ја нећу да будем славан, оћу да знам штогод.» - каже Ђура у писму Дионисију Јакшићу. До читавога низа основних спознаја он је долазио тешком муком и уз велика одрицања, па је и о самом песничком занату тек наслућивао неке ствари, но ни у најосновнијима није ништа поуздано знао. Многе његове изјаве о властитом књижевном раду одају управо несхватљиву наивност и недостатак теоретске спреме, што без сумње чини још чудеснијим његов каснији песнички развитак и успех.

Млади песник у почетном стадију радова не држи много до појединости у својим радовима, за које зна да врве недостацима сваке врсте. Стога не само да допушта, него и тражи да други дотерују његове стихове, што се најбоље види из његових писама Ђорђу Поповићу.

«Него вам шаљем ове песме, па акоји за добре пронађете, а ви ји метите у Седмицу – поправите штовам се недопадне, коме, пунктове и све друге ситнице ...»

Напомена: Ову критику је написао хрватски критичар **Влатко Павлетић**. Ијекавски текст смо «екавизирали». Треба рећи да је ово само један одломак, у даљем Павлетић признаје Јакшићев велики песнички таленат. **Зато је наслов: Велики таленат – оскудна култура**

Аргументујте на основу овог одломка из рецензије да ли сте сагласни или несагласни оваквом оценом. Своје тврдње докажете најпознатијим песмама Ђуре Јакшића, те једном другом оценом, према којој је Ђура највећи песник српског романтизма. Можете се осврнути и на његов сликарски рад. Исправите правописне грешке!

АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОГ ДЕЛА

Јаков Игњатовић је оснивач српског реалистичког, социјалног романа. Он пружа читав низ реалистичких романа и приповедака у којима сагледава кризу сентандрејског друштва изазвану његовим економским пропадањем.

Докажите ово анализом романа «Васа Решпект» и «Вечити нлагожења», или на основу једног романа по избору.

/Минимално 500 речи /

«... Јаша је највише реалиста по самом методу; он посматра и бележи. Машту је потпуно одбацио: она је уосталом, код њега била врло слаба. Јаша је изблиза познавао свет који је сликао. Скоро све његове личности били су његови другови, познаници, рођаци. У својим опсервацијама Јаша се не задржава на спољним цртама, зато код њега скоро и нема описа. Али је зато он гледањем и испитивањем снимио унутрашњи карактер. Ми више знамо шта мисле, осећају и желе његове личности него како изгледају. У томе гледању, у тој примењеној опсервацији Јаша је успео потпуно да сачува објективност и безличност. Он ствари казује онакве какве су, прича оно што види и што свако може да разуме, а не казује нимало своје осећање поводом људи, ни симпатије, ни одвратност. Он је само хладан посматрач и приповедач; оцену, осуду или похвалу оставља читаоцима, којима даје само голе чињенице живота.

То је израз безличног реалисте.»

/Милош Савковић/

опсервација – запажање
уочавање

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА

У описној лирској песми песник казује своје осећање изазвано природом и њеним појавама. У описним песмама поред чистог описа природе често су испевана и песникова индивидуална осећања, изражена богатством стилских фигура. Упоредите Змајев романтичарски опис са Дучићевом дескриптивном песмом српске модерне!

/Минимално 500 речи /

МОЈЕ НЕБО, ЈЕР ЈЕ МУТНО

Моје небо, јер је мутно;
Моје сунце, јер је село;
Моје цвеће, где год које,
Јер је тако невесело.

Моји врти, моја поља,-
Јер је тако сузна трава;

Моје звезде, - јер се крију;
Моје доба, јер свет спава.

Моје стазе, - јер су пусте, -
Кад су моје, идем њима;
Моја гора, - јер се сада
Нико о њу не отима.

Гора стрепи на све стране,
Ка да пропаст свету слуги;
Само лишће кашто шане:
Слободно је уздахнути!

/Ј. Јовановић Змај/

ЈАБЛАНОВИ

Зашто ноћас тако шуме јабланови,
Тако страшно, чудно? Зашто тако шуме?
Жути месец споро залази за хуме,
Далеке и црне, ко слутње, и снови
У тој мртвој ноћи пали су на воду,
Ко олово мирну и сиву, у мраку.
Јабланови само високо у зраку
Шуме, шуме чудно, и дрхћу у своду.

Сам, крај мирне воде, у ноћи ја стојим
Ко потоњи човек. Земљом према мени,
Лежи моја сенка. Ја се ноћас бојим
Себе, и ја стерпим сам од своје сени.

/Јован Дучић/

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés		30	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	30	
	szerkezet, felépítés	10	
	nyelvi minőség	30	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

javító tanár

Dátum:

		elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: